

Mistä tunnistaa seksuaalisen väkivallan, mitä voi vastaanotolla tehdä potilaan hyväksi

Pirkko Brusila

23.4.2009

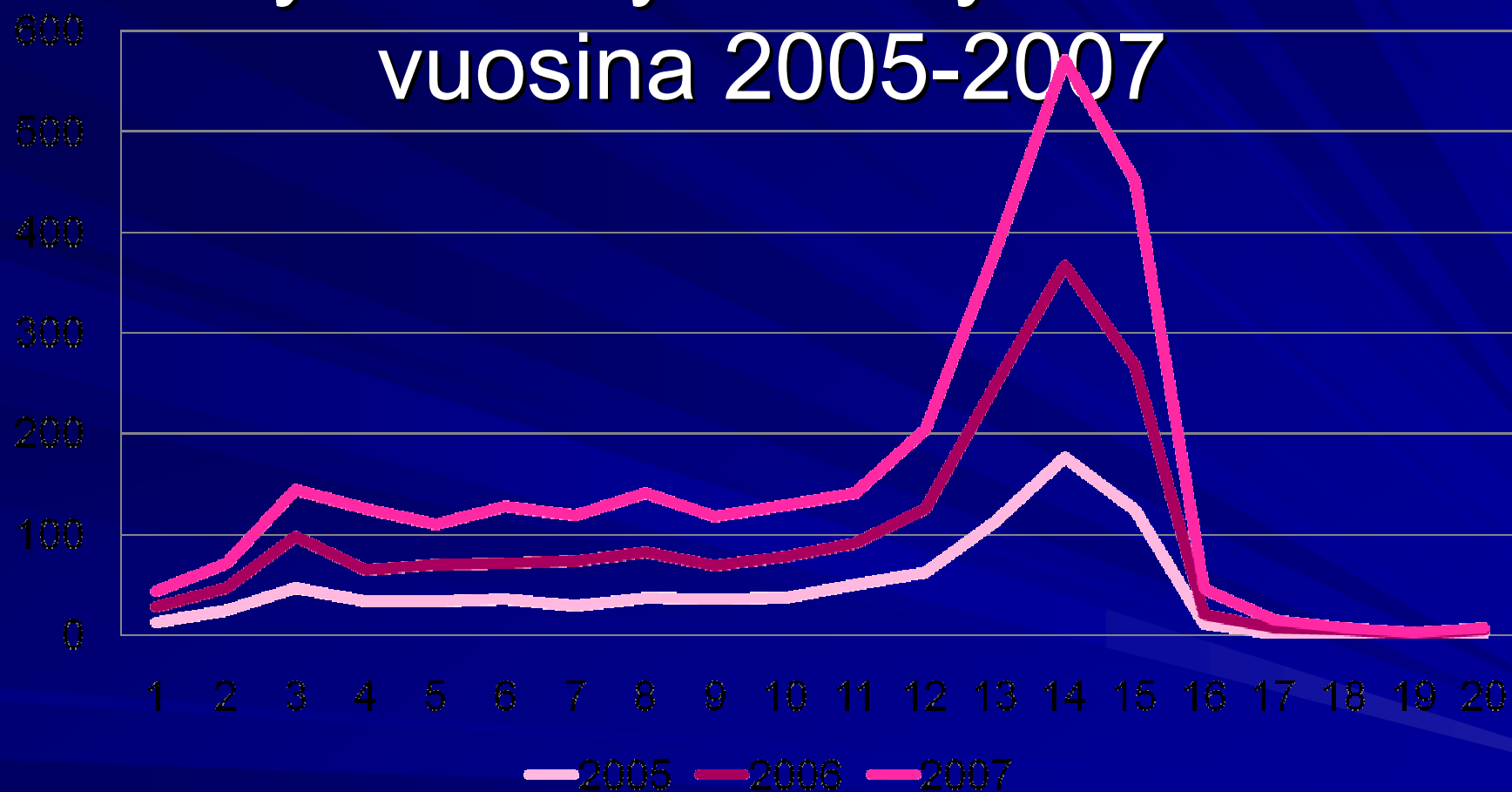
Sidonnaisuudet v. 2006-2008:

- Ei osakeomistuksia
- Osallistunut lukuisiin eri lääkeyritysten järj. koulutustilaisuuksiin, tasapuolisesti, samoin itse kouluttajana
- 10 kansainv.kongressia: Eli Lilly; Novo Nordisk, Orion, Pfizer, Schering, Sanofi Pasteur-MSD, Boehringer –Ingelheim.
- Suomen vastaava tutkija Boehringer-Ingelheimin kv. lääketutkimuksessa (flibanseriini) 2007 alk.
- Boehringer-Ingelheim: European Clinician Advisory Bord:ssa Suomen edustaja 2009 alk.
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen TEKRY:n aineiston tarkastusraadin jäsen vuosien ajan

”Traumakokemus on kroonisen
kivun, väsymyksen ja masennuksen
taustapiru”

- professori Matti Huttusen repliikki
Helsingin Lääkärilehden haastattelussa
2008;1: 20 -23

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ikäryhmittäin vuosina 2005-2007

(Poliisin tulostietojärjestelmä/ Majamaa, H. 4.7 2008)

Raiskaukset:

Poliisin arvio: tuhansia / v

Rikosilmoituksia 400 -700 / v

-v 2007: 740

-v. 2008: 909

Poliisin tietojärjestelmä, Heikki Majamaa 2009

Tuomioita muutamia kymmeniä / v

Parisuhdeväkivalta ja seksuaalinen väkivalta käsikädessä:

- 6 % nykyisen puolison, 20 % entisen puolison seksuaalisen väkivallan uhreina
- riskiryhmiä nuorena (4-6-v) suhteessa elävät, eronneet, yksinhuoltajat ja korkeakoulututkinnon suorittaneet

(Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Minna Piispa 2006)

- 42 % gynekologisista potilaista aikuisiässä kokenut kohtalaista tai vakavaa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa (Pikarinen U, Saisto T, Schei B, Schwangberg K, Halmesmäki E : J Obstet et Gynecol 2007;109:1116-122)

- raskaus lisää väkivallan riskiä

(Mezey G, Bewley S. Br J Obst et Gynacecol 1997;104: 528-31)

- Suomessa avioliiton sisäinen raiskaus rikokseksi vasta v.1995
- Suomessa pedofiilin uhrin tuomitseminen lopetettiin vasta 1972 !

UHRIN REAKTIOT:

TEKOHETKELLÄ:

- pelko
- kuolemanpelko
- raivo
- voimattomuus, "halvaantuminen"
- depersonalisaatio
- epätodellisuuden tunne
 - dissosiaatio

UHRIN REAKTIOT:

- jopa vuosikymmeniä !

- yksilökohtaisia:

- häpeä

- syyllisyys

- ahdistus

- masennus

- pelkotilat

- ulkopuolisuuden tunne

- painajaiset

- ihmissuhdevaikeudet

PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ...

- seksuaaliset ongelmat:
- riski tulla uudelleen raiskatuksi
- vaikeudet työelämässä
- nuorilla kouluvaikeudet,
päihderiippuvuus → syrjäytyminen
- somaattiset oireet:
 - sydänoireet,
 - päänsärky
 - muut säryt !!!!

AIKUISTEN AVUN HAKEMINEN:

- 40 % ei puhunut kenellekään
- 36,6 % puhui ystäville
- 10 % muuta apua: - terveyskeskus
 - poliisi
 - perheneuvola

**HÄPEÄ SUURIN ESTE AVUN
HAKEMISELLE !**

(Piispa& Heiskanen: Usko, toivo, hakkaus, 1998)

PUHUMATTOMUUDEN SYITÄ:

- häpeä
- syyllisyys
- ei ole sanoja
- puuttuu toimintamalleja
- leimautumisen pelko
- maineen menetyksen pelko
- vähättelyn pelko
- halu unohtaa
- vaikenemisen kulttuuriperinne ” kodin asiat eivät muille kuulu”

UHRIEN KOKEMUKSIA :

Vähättelyä: - 21 % terveydenhuollon
henkilöstön taholta

- 23 % poliisin taholta

Syylistämistä tai epäasiallisuutta:

- 10 % poliisin taholta

Poliisiin tyytyväisiä: 2 / 3 !

Piispa& Heiskanen : Usko, toivo, hakkaus 1998

GYNEKOLOGIN HUOMIOITAVIA OIREITA:

- Gynekologiset kivut
- Lantionpohjan kiputilat

Pikarinen & Halmesmäki 2003. Duodecim 2003;5:389-396

Gynekologisten tutkimustoimenpiteiden tarve kasvaa, sairauspoissaolojen määrä lisääntyy jne

Hilden Malene NFOG 2004

- Synnytyspelko
- Gynekologisen tutkimuksen pelko

Saisto T. Suomen Lääkärilehti 2003;41; 4125-4128

Seksuaalinen väkivalta usein taustana

- Vakavassa masennuksessa
- Syömishäiriöissä
- Paniikkioireissa
- Seksuaalisessa haluttomuudessa tai muissa seksuaalielämän ongelmissa

KUINKA LÖYTÄÄ:

- Kysymällä suoraan

- Kyselylomakeseulonnalla

- 43 – 85 % naisista hyväksyy
- väkivaltaa kokeneet erityisesti
- 2/3 lääkäreistä, 1 / 2 hoitajista vastustaa !
 - ei ole aikaa, koulutusta, hoitoa
 - potilaat loukkaantuvat/ kieltäytyvät/ vaarantuvat

Bradley F ym. BMJ 2002; 324:271-4

Richardson J ym. BMJ 2002; 324:274-7

- Jos vähänkin epäilet, **KYSY!**
- huom. teiniabortit!
- Ole turvallinen
- Älä ota nokkiisi, jos potilas ei puhu
- hän voi tehdä sen myöhemmin!

- jos uhri kertoo, u s k o !
- älä syyllistä
- poista syyllisyyttä ja häpeää !
- älä vähättele
- kuuntele
- anna toivoa selviytymisestä

HOIDON PERUSPERIAATTEET:

- TURVALLISUUS taattava uhrille
- UHRIN OIKEUKSIA puolustettava
- UHRIN OIKEUSTURVA huomioitava

KUINKA TOIMIA ?

- Läheissaattaja ulos –
äitiysvastaanotot !
- Uhrille tilaisuus puhua itse
- Korosta vaitiolovelvollisuutta

TUTKIMINEN:

- Varaa *a i k a a*
- Häiriötön ympäristö
- Kerro mitä teet ja miksi
- Tue itsemääräämisoikeutta
- Ole *mahdollisimman hellävarainen !!!*
- Anna tunnustusta selviämisestä !
- Kerro normaaliudesta, korosta sitä
 - erityisen tärkeää nuorten kohdalla

DOKUMENTOI:

HUOLELLISESTI

- vammalöydökset
- kerrottu vammamekanismi
(RAP-kansioon)

Kyse kaikkien osapuolten oikeusturvasta

RAISKAUSTILANTEET:

- RAP – kansio kaikissa päivystyspisteissä
- opiskeltava etukäteen
- Netistä uusi kansio valmiiksi:
- www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/
- www.tukinainen.fi

- Ei painostusta !
- Uhrille tunne itsemääräämis-oikeudesta: saa puhua tai olla puhumatta, lupa edetä omaan tahtiin
- Empatiaa, välittämistä, myötäelämistä, turvan antamista
- Jatkohoidosta huolehdittava

- Valmiit jatkohoidon yhteystiedot:
puh. numerot, osoitteet, hoitavien
henkilöiden nimet, jne.
- Jos oma hoitosuhde sallii, ole
käytettävissä

- Jos et itse pysty olemaan avuksi,
älä hylkää!
- Ohjaa eteenpäin
→ valmiiksi suunniteltu hoitopolku

TERAPIAAKO ?

- EI !
- Läsnaölo tärkeintä
- Häpeän hälventäminen
 - sanottava ääneen, että tekijä on syyllinen !
- Vihan tunteiden salliminen
- Vastaanoton ilmapiiiri inter-ventioita tärkeämpi !

VERKOSTOITUMINEN:

- Hoitoketju rakennettava valmiiksi
 - yhteiset toimintastrategiat
- Toimintamallit opiskeltava etukäteen
- Yhteistyö poliisin ja sosiaalitoimen kanssa !
- Tilanteet purettava jälkikäteen
- Työn laatua arvioitava
- Verkoston jatkokoulutusta ylläpidettävä

Lastensuojeluilmoitus:

Lastensuojelulaki koskee kaikkia
alle 18-vuotiaita !

- Lastensuojelulaki 40.§
- Viranomaisella velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus
- Ajaa aina salassapitovelvollisuuden ohi
- Ilmoitusvelvollisuus koskee sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa olevia työntekijöitä ja luottamusmiehiä
- *Ilmoitus voidaan jättää tekemättä vain jos lapsen etu ja erittäin tärkeä yleinen etu eivät sitä vaadi*

(STAKES 2005)

Kiitos!